

Kongeørn som skadevolder på Fosen

Jenny Stien

Kongeørn, havørn og rein

6 juni 2016 - Stortinget kom med en flertallsmerknad der de ber om at

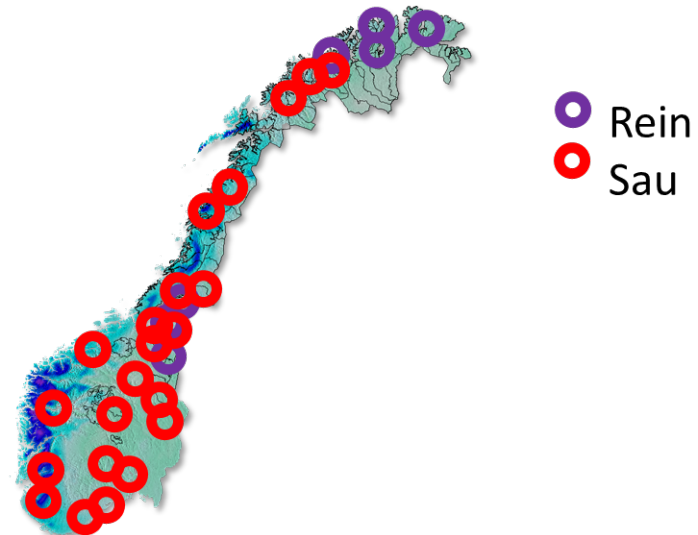
- «Midt- Norge prosjektet på kongeørn som tapsårsak for sau og lam, gjennomført i regi av NINA i Rødsjø beiteområde i 2014 og 2015, videreføres. Dette for å sikre mer kunnskap om kongeørn som skadevolder på beitedyr.»
- Videre ba Stortinget «regjeringen også igangsette en forsøksordning for forvaltning av kongeørn innenfor rammene av rovviltforliket. En ordning begrenses til områder på Fosen-halvøya og i Troms, hvor kongeørn er stedvis en stor utfordring for beitedyr. En slik forsøksordning vil bidra til verdifull kunnskap om forvaltningspraksis» (Innst. 335 S 2015–2016).
- Det skal også gjennomføres forskning i Troms for å skaffe kunnskap om kongeørn og tap av rein for å sikre kunnskap om effekten av forvaltningsgrep

Historisk bakgrunn

Tap av lam til kongeørn

- Kongeørna har tradisjonelt vært regnet som relativt lite viktig tapsårsak på utmarksbeite
- Typisk 0-3 % tap av lam eller kalv i tidligere tapsstudier
- Grunn til å tro at kongeørnbestanden er relativt stabil på nasjonalt nivå
- Økende konflikt

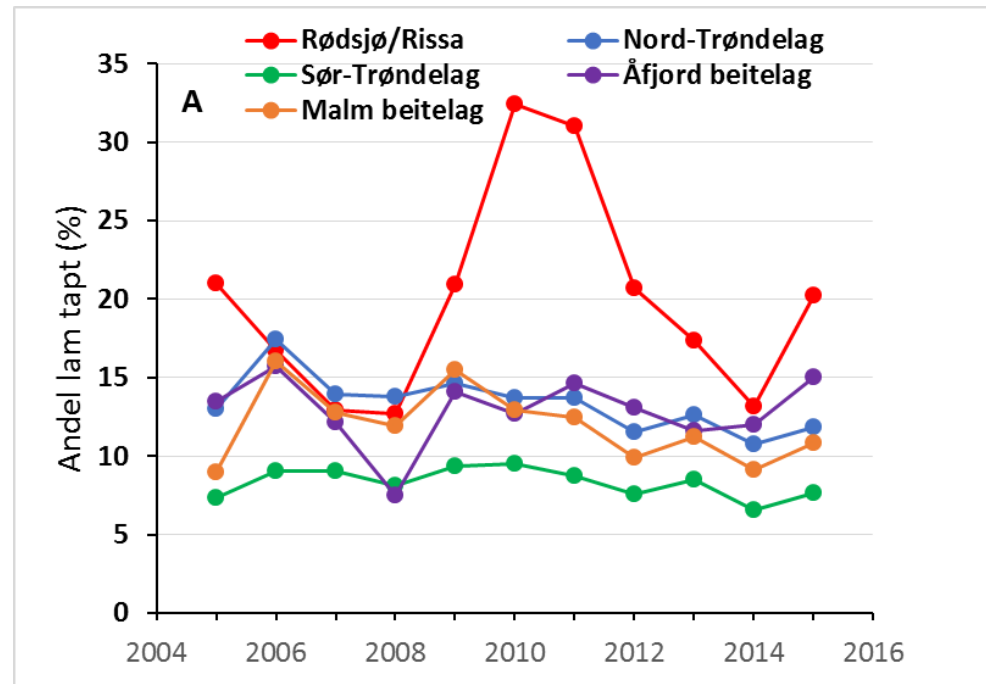
Romlige fordeling av tidligere tapsstudier på sau og rein

Bakgrunn – Fosen prosjektet 2014-2015

På Fosen:

- Næringa rapporterte om store lammetap (20-30 %)
- Kongeørn antatt å være den viktigste skadevolderen
- Få lammekadaver funnet
 - > usikkerhet knyttet til tapsårsak
- Lite detaljkunnskap om kongeørnbestanden
- Behov for å avklare hva som forårsaker de store tapene

Data fra Organisert beitebruk

Konklusjon – Fosen prosjektet 2014-2015

- Kongeørn klart viktigste rovvilt, høye tap
- Stor andel av tapte lam er ikke drept av rovvilt
- Det synes å være ett sykdomsproblem i beiteområdet
- Alveld, mage/tarmparasitter og lungebetennelse viktigste sykdommer

Målsetninger for prosjektet 2018 - 2022

Evaluere

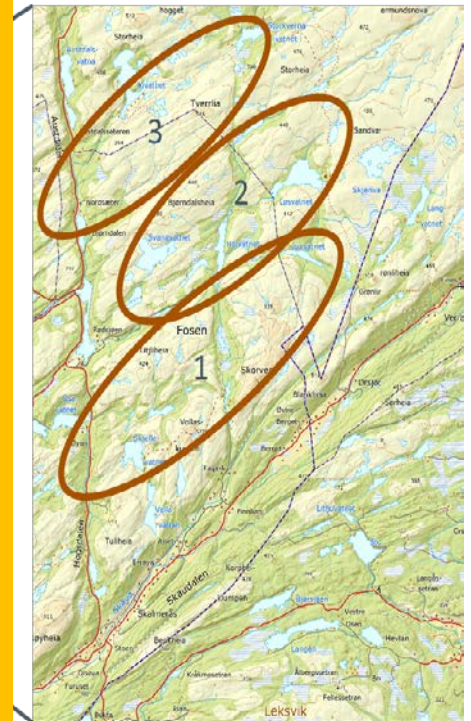
- effekten av forvaltningstiltak rettet mot kongeørn på lammetap
- andre tiltak for å redusere tap
 - ▶ sykdomsbehandling og foring før beiteslipp
- om andre tapsårsaker og driftsmessige forhold påvirker kongeørntap
- om kongeørna påvirker tap til sykdom/ulykker
- om havørn kan være av betydning for lammetapet

Evaluere effekten av forvaltningstiltak på tap

- Kongeørn – bestandsstørrelse, struktur og fluks av individer. Hvilken effekt har eventuelt uttak?
 - ▶ Effekten av uttak vil sannsynligvis være avhengig av hvor stort uttaket er i relasjon til bestanden i området.
 - ▶ Kan også være avhengig av om uttaket er på territorielle individer eller unge ikke-territorielle individer.
 - ▶ Stor forskjell i adferd mellom unge og territorielle individer

Metoder og studieområde

- Tapsstudier på radiomerkede lam
 - 3 besetninger, ca 400 lam radiomerket per år
 - Både sykdom, predasjon (og ulykke) evalueres for alle kadaver der det er mulig
- Eksperimentelle studier mhp sykdom og kondisjon
 - Manipulasjoner før beiteslipp
- GPS merking av kongeørn (og noen havørn)
 - Målsetning om å merke en betydelig andel av de kongeørnene som benytter studieområdet og ett mindre antall havørn
- Viltkamera på kadaver
 - Viltkamera med bevegelsessensor på plasser der lam er funnet døde. Utlegg av åte som kompensasjon for fjernet kadaver
- Genetikk
 - Blodprøver fra merkede ørn og fjær fra reir og rundt lammekadaver

Resultater

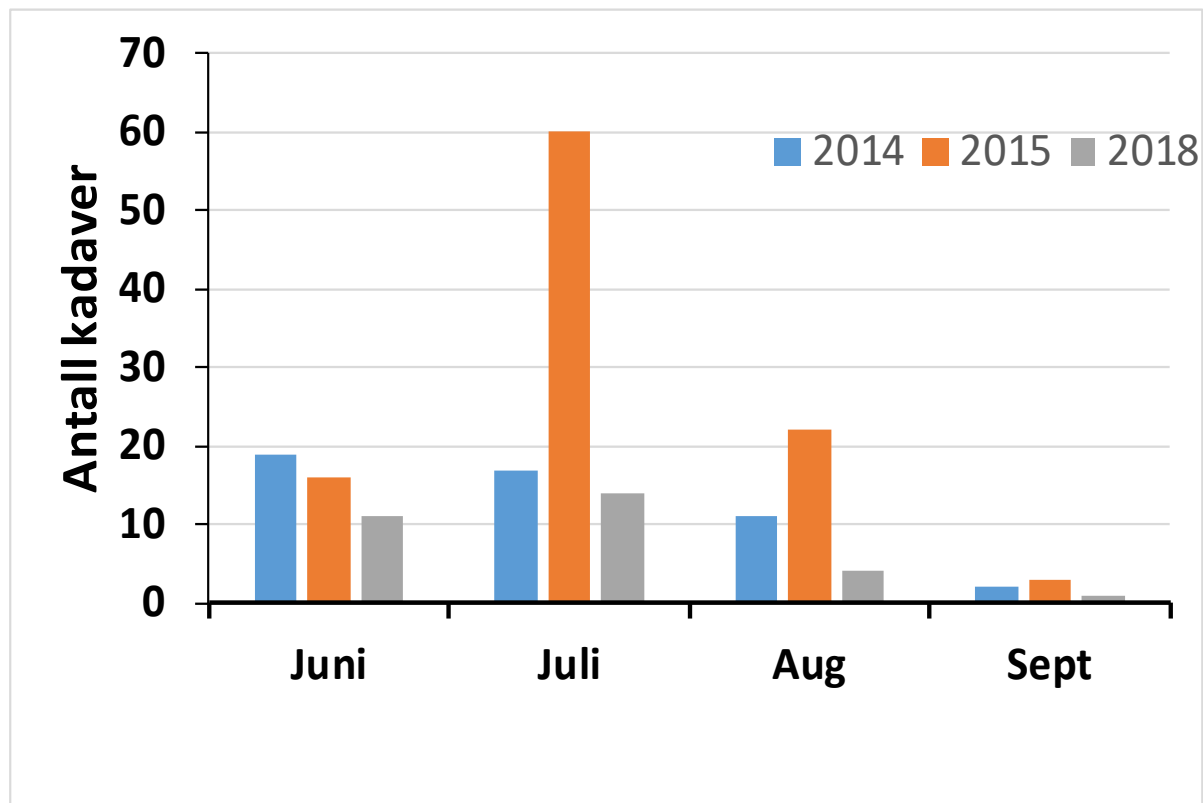
- Fordeling av tap over år (SNO kategorier)

Dødsårsak	2014	2015	2018
Fredet rovvilt	5 %	6 %	0.5 %
Ikke fredet rovvilt	5 %	10 %	7 %
Ukjent	8 %	8 %	4 %
Totalt	18 %	24 %	11 %

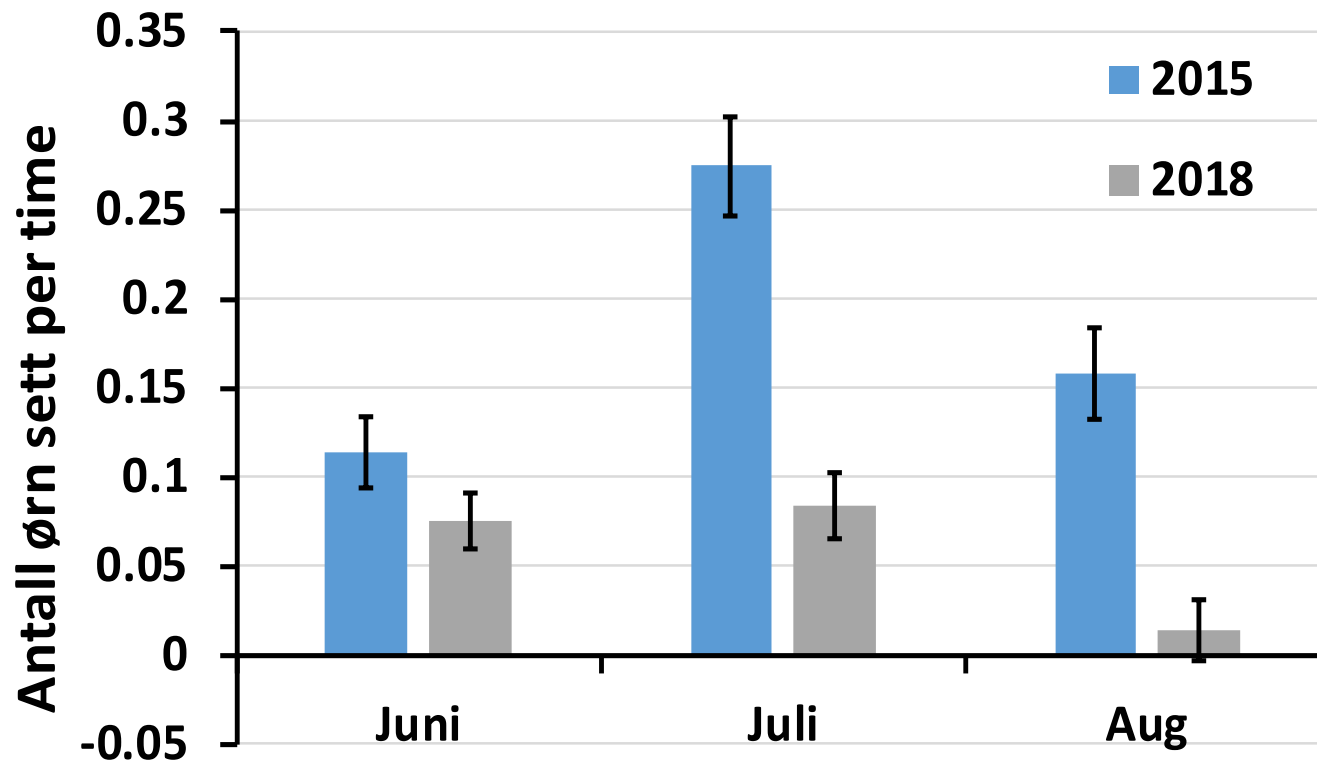
Resultater

- Sesongfordeling av tap

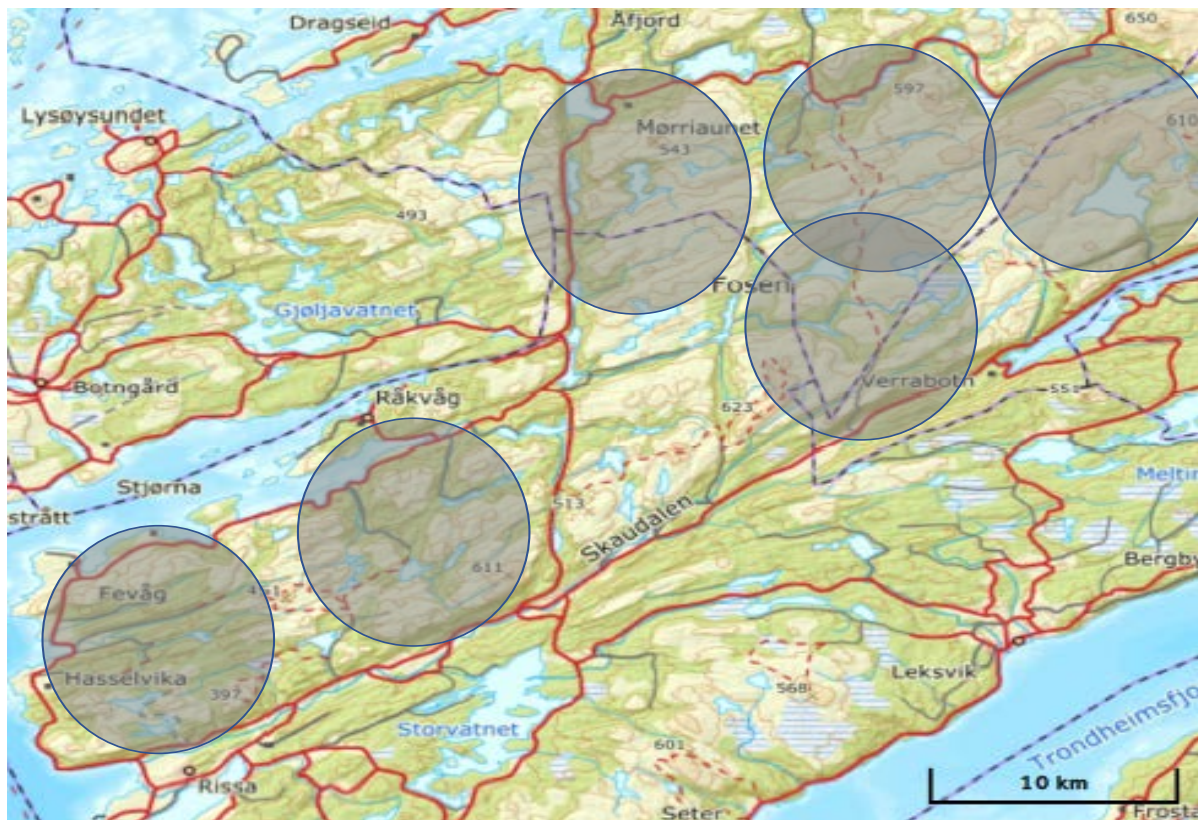
Resultater

- Ørneobservasjoner under feltarbeidet

Resultater

- Kjente kongeørn territorier

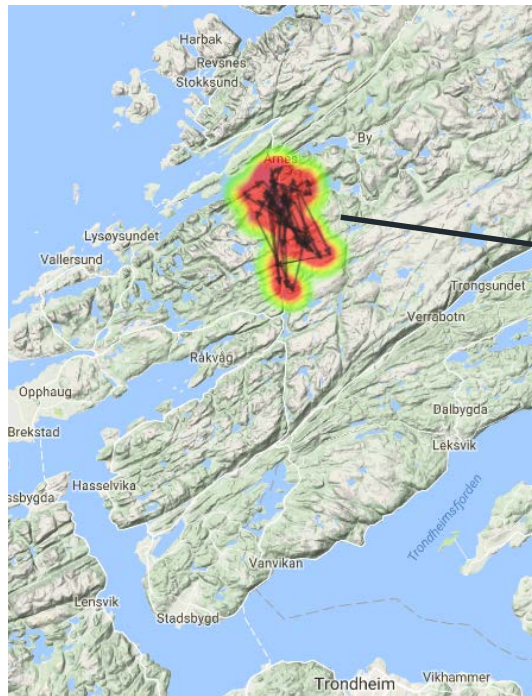
Resultater

- GPS-merkede fugl

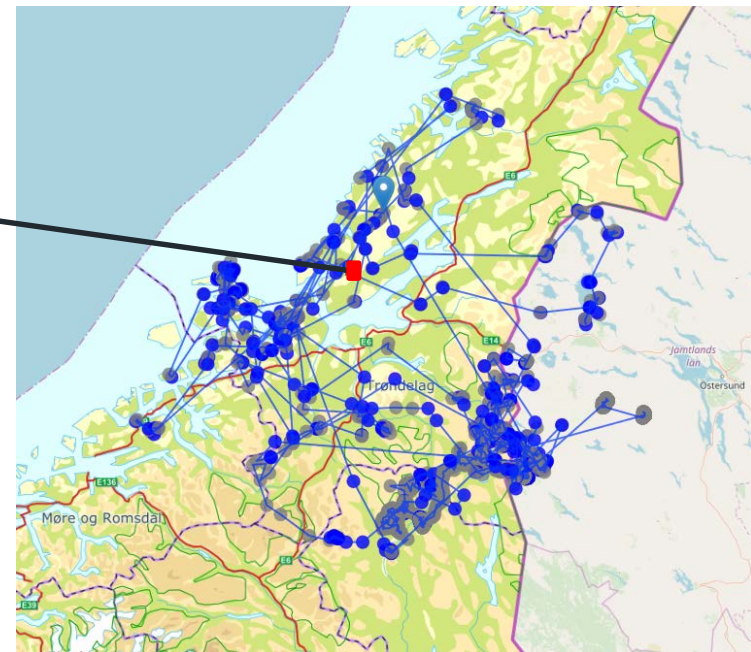

Områderbruk av kongeørn

Territoriell kongeørn

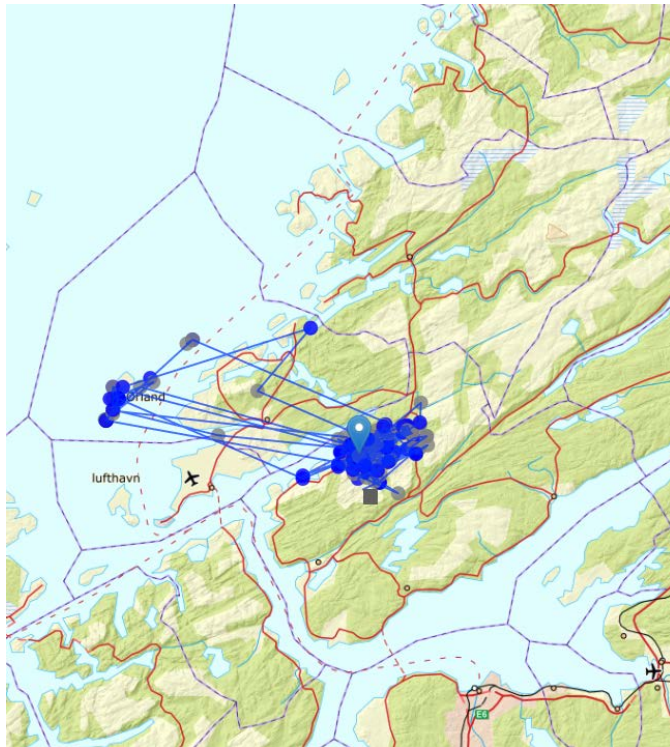

Ung kongeørn

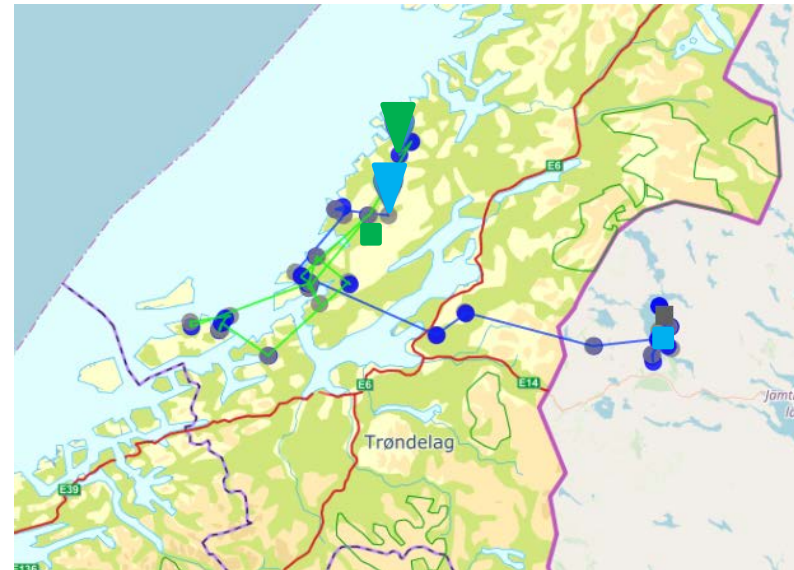

Områdebruk av kongeørn

Territoriell kongeørn

Ung kongeørn

Områdebruk av ung havørn

Ung havørn

Resultater - Viltkamera på kadaver

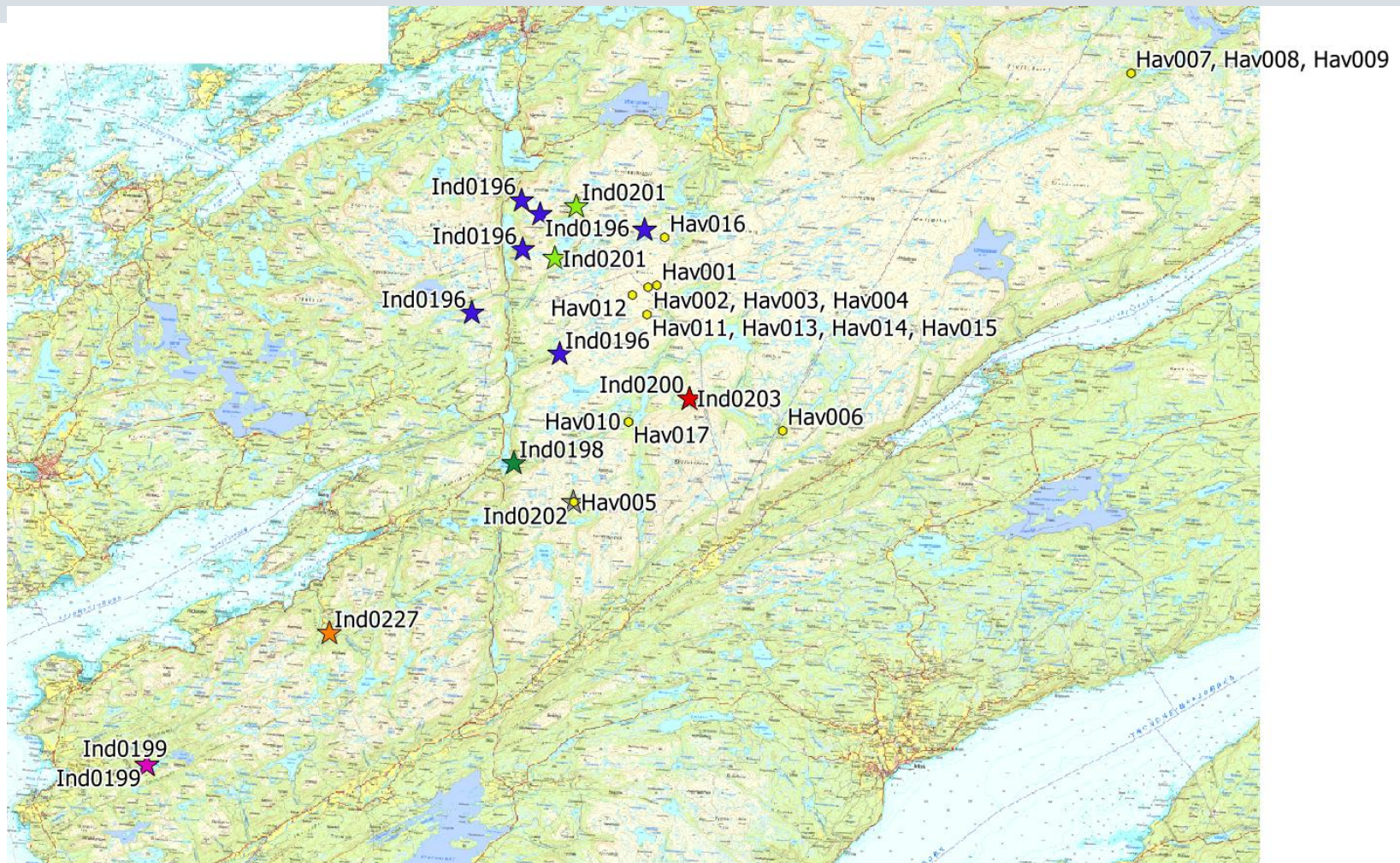

Resultater - Viltkamera på kadaver

- Totalt 13 havørn individer fra viltkamera
- Kun 4 fjær ved viltkamera

Resultater - Individier basert på genetik

Konklusjoner

- Lave tap til ørn i 2018
 - Muligens pga lite/ingen unge ikke-territorielle kongeørn
 - Effekt av bjørn ?
- Vanskelig å beregne kongeørn bestandsstørrelser og struktur
 - Lite gjenfangster både ved genetikk og viltkamera
- Ønske om fler GPS-merkede fugl, men vanskelig å fange

Veien videre

- Foring og parasittbehandlingsforsøk i 2019
- Analyser av bevegelsen til søyer og lam basert på GPS data
- Analyser for sjodogg
- Utvikling av fangstmetoder